

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1998/47

Karar Sayısı : 1998/84

Karar Günü : 16.12.1998

Resmi Gazete tarih/sayı:16.05.2003-25110

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara Yedinci İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 8.5.1985 günlü, 3201 sayılı "Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun"un 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendi ile (B) paragrafının Anayasa'nın 10., 49., 55., 60., 61., 62. ve 65. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

1 - OLAY

1992 yılında yurt dışından kesin dönüş yaparak, ödemesi gereken prim borcunu döviz cinsinden yatırmak suretiyle yaşlılık aylığı bağlanan davacının, 1994 yılına kadar Almanya'dan işsizlik aylığı aldığının anlaşılması üzerine, yurda kesin dönüş şartının gerçekleşmemesi nedeniyle borçlanma ve tahsis işlemini iptal eden Sosyal Sigortalar Kurumu'nun işlemlerine karşı açtığı dâvâda, Mahkeme, Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi bularak 3201 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendi ile (B) paragrafının iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

3201 sayılı Yasa'nın (A) paragrafının birinci fıkrasının itiraz konusu (a) bendi ile (B) paragrafını da içeren 6. maddesi şöyledir :

"A- Bu Kanuna göre değerlendirilen sürelerle istinaden aylık tahsisi yapılabilmesi için;

a) Yurda kesin dönülmüş olması,

b) Tahakkuk ettirilen döviz borcunun tamamının ödenmiş olması,

c) Döviz borcunun tamamının ödenmesinden sonra yazılı istekte bulunulması, Şarttır.

Yukarıdaki şartları yerine getirenlerden tahsise hak kazananların aylıkları, yazılı istek tarihini takip eden ay başından itibaren başlatılmak üzere ilgili sosyal güvenlik kurumu kanunu hükümlerine göre bağlanır.

B- Bu Kanun hükümlerinden yararlanmak suretiyle aylık bağlananlardan tekrar yurt dışında çalışmaya başlayanların çalışmaya başladıkları tarihi takip eden ay başından itibaren aylıkları kesilir.

Bunlardan yeniden kesin dönüş yapanların, bu hizmetlerini 4 üncü madde hükümleri gereğince borçlanmaları şartıyla aylıkları bu sürelerde dikkate alınarak yeniden hesaplanır. Bu borçlanmayı yapmayanların eski aylıkları yurda kesin dönüş tarihini takip eden ay başından itibaren müracaatları üzerine tekrar ödenmeye başlanır."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz konusu kuralların Anayasa'nın 10., 49., 55., 60., 61., 62. ve 65. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Ahmet N. SEZER, Güven DİNÇER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Lütfi F. TUNCER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK ve Rüştü SÖNMEZ' in katılımlarıyla 23.10.1998 günü yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu üzerinde durulmuştur.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddelerine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yönteminde açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde, ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmeleri Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (B) paragrafı yurda kesin dönüş yaparak yaşlılık aylığı bağlananların, çalışmak üzere tekrar yurt dışına çıkmaları hâlini kapsamaktadır. Oysa, bakılmakta olan davada uyuşmazlık davalının tekrar yurt dışına çıkmasıyla değil, aynı maddenin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "yurda kesin dönülmüş olması" koşuluna uyulup uyulmamasıyla ilgilidir.

Bu nedenle, aylık bağlandıktan sonra tekrar yurt dışına çıkan veya yeniden kesin dönüş yapanların durumunu düzenleyen 3201 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin (B) paragrafı, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulayacağı kural olmadığından, bu paragrafta ilişkin itirazın Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE; aynı maddenin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendine ilişkin itirazın ise, dosyada eksiklik bulunmadığından, esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, 3201 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendindeki, bu Yasa'ya göre değerlendirilen sürelerle dayanılarak aylık tahsisi yapılabilmesi için "yurda kesin dönülmüş olması" koşulu aranmasının, Anayasa'nın eşitlik ilkesiyle ilgili 10. maddesine, çalışma hürriyeti ile ilgili 49. maddesine, devletin çalışanların sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri almasını öngören 55. maddesine, sosyal güvenlik hakkı ile ilgili 60. maddesine, yaşlıların devletçe korunacağına ilişkin 61. maddesine, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarına devletin yardımcı olmasına ilişkin 62. maddesine ve devletin sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceğini öngören 65. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Türkiye'de mevcut tüm sosyal güvenlik kurumlarının yasalarında belirtilen yaşlılık aylığı tahsisi ile ilgili kuralların incelenmesinden, yaşlılık sigortasının, uzun süreli yardım yapan bir sigorta türü olduğu, belli bir yaşa ulaşılması nedeniyle çalışma gücü azalan sigortalıya iş hayatından çekilerek, çalışmadan yaşamını sürdürmesini ve bu aşamadaki gelir kaybının giderilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır. Esasen, emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için, diğer sigorta türlerinden farklı olarak, aktif çalışma hayatının sona erdirilmesi gerekmektedir.

506 sayılı "Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu" ile 5434 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu"na tabi çalışanların yaşlılık veya emekli aylığına hak kazanabilmeleri için belli yaş, prim, sigortalılık süresi ile başvuru zorunluluğu yanında işten ayrılma koşulu da aranmaktadır.

Bu yasalarda olduğu gibi, itiraz konusu kuralda yer alan yaşlılık aylığı tahsisi için yurda kesin dönülmüş olması ortak koşuluyla, yurt dışındaki aktif çalışma hayatının sona erdirilmesi amaçlanmaktadır.

2926 sayılı "Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu"na tabi sigortalılarla 1479 sayılı "Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu"na tabi çalışanlar için bu yasalarda işten ayrılma koşulu getirilmemesi ise, bu Kurumlara bağlı olarak çalışanların kendi işlerini yapmalarından kaynaklanmaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesi, yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilerek eşitsizliğe yol açılmasını yasaklamaktadır. Bu ilkeyle, birbirleriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumda olanların aynı, ayrı hukuksal durumda olanların da ayrı kurallara bağlı tutulmaları Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesini zedelemeyiz.

3201 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendi ile yaşlılık aylığı tahsisi için getirilen yurda kesin dönülmüş olması koşulu, işten ayrılma yönünden

yurt içinde ve dışında çalışanlar arasında bir ayırımı neden olmadığından Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 60. maddesi ile herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olması ve bu güvenliği sağlayacak tedbirleri alması ve teşkilâtını kurması, 62. maddesi ile yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması hususlarında Devlet'e verilen görev 65. maddede öngörülen malî kaynakların yeterliliği ile sınırlı tutulmuştur. Bu durumda, 3201 sayılı Yasa ile yurt dışında çalışanların hizmetlerinin sosyal güvenlikleri yönünden değerlendirilerek yaşlılık aylığı tahsis edilebilmesinin yurda kesin dönüşmüş olması koşuluna bağlanmasında, sosyal güvenlik kurumlarının aktüaryal dengelerinin ve 65. maddedeki malî kaynakların yeterliği ölçütünün gözetildiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 60., 62. ve 65. maddelerine aykırı değildir. İstemin reddi gerekir.

Konunun, Anayasa'nın 49., 55. ve 61. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

8.5.1985 günlü, 3201 sayılı "Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun"un 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 16.12.1998 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Ahmet Necdet SEZER	Güven DİNÇER	Haşim KILIÇ
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Ali HÜNER	Lütfi F.TUNCEL	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye		Üye
Mahir Can ILICAK		Rüştü SÖNMEZ